

داستان باستان - ۹

برای نوجوانان ایران زمین

عرفان باستان

دکتر فاروق صفی زاده

انتشارات مدحت

۱۳۹۰

سرشناسه	: صفی زاده، فاروق، ۱۳۲۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: عرفان باستان - فاروق صفی زاده.
مشخصات نشر	: تهران: مدحت، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۳ ص.
فروست	: داستان باستان؛ ۹.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۱۲-۲۶-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: بالای عنوان: برای نوجوانان ایران زمین
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۶۶] - ۱۷۳.
موضوع	: تمدن ایرانی
موضوع	: عرفان -- ایران -- تاریخ -- پیش از اسلام
موضوع	: ایران -- تمدن -- پیش از اسلام
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۸ ج. ۹، ۷۵۲ ص / DSR ۱۴۲
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۷۲۴۶۷۵

ایران شناسی - ۱۱

انتشارات مدحت

دکتر فاروق صفی زاده

عرفان باستان

طرح جلد: سعیده رزاز زاده

چاپ اول: ۱۳۹۰

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

حروفچینی و صفحه آرایی:

علی اکبر حکیم آبادی ۰۹۳۵۱۱۱۹۶۰

قیمت: ۵۲۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۱۲-۲۶-۳

تهران، صندوق پستی: ۷۵۵-۱۱۳۶۵

پست الکترونیک: E-mail: fatemehsamavati@yahoo.co.in

فهرست

۷	پیشگفتار
۳۱	آیین ایرانیان پیش از زردشت
۳۹	سرچشمه عرفان ایران
۴۳	دین در ایران باستان
۶۷	زروان
۹۱	آیین مهر (میترائیسم) پایه‌گذار آئین مسیح
۱۰۰	تاریخچه رواج آئین مهر در اروپا
۱۰۵	پیام مهر عرفان ایران
۱۱۵	مهرپرستی چیست
۱۱۷	اساطیر
۱۱۹	مراسم میتراپی و محل عبادت
۱۲۲	شریعت میتراپی
۱۲۵	تأثیر افکار زردشت در سقراط و افلاطون
۱۲۹	آیین آریایی
۱۳۵	مزدک نخستین سوسیالیست جهان
۱۳۷	بررسی علت بروز و رواج آئین مزدک

۱۴۲		تعالیم آئین مزدک
۱۴۴		عدالت و برابری در آئین مزدک
۱۴۶		توجه مخصوص مزدک به موضوع زناشوئی
۱۴۸		سرکوبی و کشتار دستجمعی مزدکیان
۱۵۲		اصول و اعتقادات دین مزدک
۱۵۴		ظهور مزدک و علل آن
۱۵۹		اصول عقاید و تعالیم مزدک
۱۶۳		دستاوردها و آبخورها

www.ketab.ir

پیشگفتار

در این هیچ شکی نیست که خاستگاه تصوف و عرفان در جهان، گسترده‌ی ایران زمین بوده، همانگونه که نخستین آیین‌ها و مکاتب فلسفی و عرفانی، هم چون آیین مهر و زروان و مزدیسنا، از این سرزمین باستانی بود که تأثیر این آیین‌ها را ما در همه‌ی ادیان و مذاهب جهانی می‌بینیم.

آلبرماله در کتاب تاریخ ملل شرق و یونان خود می‌نویسد: «ایرانیان قومی متمدن هستند. راستی و رعایت قوانین از ویژگی‌های تمدن ایرانیان شمرده می‌شود». هرودت نیز می‌نویسد: «مردم ایران، هیچ چیز را به قدر دروغ موجب شرمساری نمی‌دانند».

داریوش مادی در سنگ نبشته‌اش می‌نویسد: «بخواست اهورامزدا، من چنینم که راستی را دوست دارم و از دروغ روی گردانم. دوست ندارم که ناتوانی از حق‌کشی در رنج باشد. همچنین دوست ندارم که به حقوق توانا به سبب کارهای ناتوان آسیب برسد. آنچه را که درست است، من آن را دوست دارم. من دوست برده‌ی دروغ نیستم. من بدخشم نیستم. حتی وقتی خشم مرا می‌انگیزاند، آن را فرومی‌نشانم. من سخت بر هوس خود فرمانروا هستم».

چنین بیانیه‌ای از زبان یک پادشاه ایرانی، در آن هنگامه، به معجزه می‌ماند. در نظام پادشاهان ماد و هخامنشی، حتی کودکان خردسال از پوشش خدمات

حمایتی اجتماعی بهره می‌گرفته‌اند. مادران از مرخصی و حقوق زایمان و نیز حق اولاد استفاده می‌کردند.

حقوق زن و مرد برابر بوده و زنان امکان داشته‌اند کار نیمه وقت انتخاب کنند تا از عهده‌ی وظایفی که در خانه و بخاطر خانواده داشته‌اند برآیند، که تمامی اینها بخاطر عرفان خاص آریایی برگرفته از ادیان ایرانی بوده است.

در سده‌های چنین فرهنگ و روش‌های انسانی عرفانی آریایی، اقوام ایرانی توانسته‌اند انظار مردم دنیای کهن را به خود جلب نموده و فرهنگ و تمدن و حکومتی را به وجود آورند که در حد وسیعی الگو و سرمشق جهان قدیم بود. اولین منشور آزادی که توسط مردم جهان، حضرت ذوالقرنین قرآن، کورش کبیر مادی صادر شده، عرفان ناب آریایی را می‌نمایاند که در آن دوره‌ی کشت و کشتار و دمنشی و بربریت، همه‌ی مردم جهان را از یوغ ستم و ظلم و وحشی‌گری می‌رهاند:

من در بابل و همه‌ی شهرهایش، برای سعادت و نیک‌بختی ساکنان و مردم بابل که خانه‌هایشان مطابق خواست خدایان نبود، کشیدم... مانند یک یوغ که بر آن‌ها روان بود.

من ویرانه‌هاشان را ترمیم کردم و دشواری‌های آنان را آسان نمودم. مردوک خدای بزرگ از کردار پارسایانه‌ی من خشنود گشت. خدایانی که در آنها زندگی می‌کردند، من آنها را به جایگاهشان بازگردانیدم و پرستش‌گاه‌های بزرگ برای ابدیت ساختم. من همه‌ی مردمان را گرد آوردم و آنها را به موطن‌شان بازگردانیدم.

و اینگونه در تورات، کتاب مقدس یهودیان، کورش مادی به‌عنوان مسیح نام برده می‌شود: «من دست راست مسیح خود کورش را گرفتم تا به وسیله‌ی

وی، امت‌ها را مغلوب سازم، کمرهای پادشاهان را بگشایم. درها را به روی او باز کنم. او شبان من است. من او را به دادگری برانگیختم و همه‌ی راه‌هایش را راست خواهم کرد».

فلسفه نیز که از دیدگاه ایرانی، جزو عرفان محسوب می‌شود، از کهن‌ترین زمان‌های تاریخی، در ایران به معنی دیدگاهی درباره‌ی جهان هستی، و آغاز و انجام موجودات وجود داشته است، از دیدگاه آموزش‌های زردشتی، جهان محسوس تحت سلطه‌ی جهان نورانی و ملکوتی قرار گرفته و از برای هر نوعی در این عالم، صنم و طلسم و رب‌النوعی در عالم فرشتگی شناخته شده است. از بنیاد اندیشه‌ی زردشتی، نبرد بین دو نیروی نیکی و بدی و پیروزی نهایی نیروهای آهورامزدا بر سپاه اهریمنی است.

مانویت نیز یک جهان‌بینی و جهان‌شناسی عرفانی دارد که عالم را به صورت زندانی می‌بیند که ذرات نور از عالم بالا سرچشمه گرفته و در آن محبوس شده و انسان فقط به وسیله‌ی تهذیب و تکامل روح، از این عالم نجات می‌یابد.

آیین زروانی، منشعب از آیین مهر، از آیین‌های فلسفی من کهن است. زروانیان که زمان را صاحب‌زمان می‌نامند، گویند: زمان مطلق یا غیرمحدود، دو فرزند توأمان آورد:

یکی اورمزد و دیگری اهریمن، به عبارت دیگر مبدأ خیر و مبدأ شر. اورمزد و اهریمن، یک وحدت متساوی در قدرت هستند و همواره در جدال و نزاع، و دو قوه‌ی متعادلند که یکی بدون دیگری برپای نباشد و این خود نمونه‌ی کوششی است که زروانیان برابر وحدت بخشیدن آن دو مبدأ به کار بردند. این وحدت بخشیدن امری نسبی است یعنی در عین جوهریت،

به صورت مزدوج نیست.

از عقایدی که در ایران باستان دیده می شود، اعتقاد به صاحب الزمان و سوشیانت یا نجات دهنده و موعود است. این اعتقاد را در آیین مهر، زروان و مزدیسنا و سپس آیین های ایرانی مانی و بودا و غیره می بینیم. میترا در آیین مهر، صاحب زمان یا زروان و سوشیانت و فارقلیط و غیره، موعودهای آیین های ایرانی هستند که خواهند آمد و جهان را به یک جهان به دور از رنج و تاریکی و غیره تبدیل خواهند کرد. زمان فرّشگرد آغاز خواهد شد و تاریکی اهریمن از میان خواهد رفت.

زردشت که خود از موبدان مغان مهری بود، در آیین مهر نوآوری هایی به وجود آورد و آیین جدید خود را مزدیسنا نام نهاد. زردشت آیین پیشین ایرانیان را اصلاح کرد و مردم را در طریق یکتاپرستی رهبری نمود. اخلاقی بزرگ تربیتی عرضه داشت. قبل از هر چیز دین زردشت، پرستش خداوند متعال، خداوند جان و خرد آهورامزدا یا اورمزد است. آفریننده ای که نورانی، با عظمت و بسیار خوب و زیباست. خداوند خلوص و حقیقت است. تمام مواهب ارزنده از اوست که سرآغاز آنها موهبت زندگی و همچنین جاودانگی است. هیچ خدایی در ازمنه کهن تا این اندازه به توحید نزدیک نیست.

جالب اینجاست در آیین زردشتی، اهریمن یا شیطان زاینده ای اندیشه ای مردمان است و هیچگاه نیرویی بزرگ در برابر خداوند نیست.

زردشت بر این باور است که زمین باید وسیله ای باشد که مانع نفوذ اهریمنان به آسمان گردد. هریک از افراد مردم باید در مبارزه ای سهم گردند که نتیجه ی آن پیروزی نیکی در جهان است. وجود هر انسانی پر معنی و بی نهایت ارجمند است. بنابراین اخلاقی پدیدار می گردد که منشأ مذهبی دارد